

KOHTI VASTUULLISRAPORTOINTIA LOGISTIIKKA-ALALLA

Heidi Järvi ja Tiina Poikolainen

Kohti kestävämpää tulevaisuutta etenevä logistiikka-ala tarvitsee konkreettisia keinoja tehdä vastuullisuudesta osa jokapäiväistä toimintaa ja tuoda se näkyväksi avoimen raportoinnin kautta. Vastuullisuusraportointi kokoaa yhteen yrityksen sosiaaliset, taloudelliset ja ympäristövastuuseen liittyvät toimet ja tulokset ja tarjoaa sidosryhmille läpinäkyvän kuvan vastuullisuustyön kokonaisuudesta. Läpinäkyvyys koko arvoketjun tasolla auttaa tunnistamaan kehityskohteet ja vahvistaa yhteistyötä kumppaneiden kanssa. Tämä artikkeli käsittelee sitä, miten logistiikka-alalla toimivat yritykset voivat käynnistää vastuullisuustyötä ja aloittaa raportoimaan siitä.

Tie kohti kestävämpää logistiikkaa

Logistiikka on yksi suurimmista yritysten kokonaispäästöjen lähteistä, ja sen päätöksillä on suoria vaikutuksia koko toimitusketjun vastuullisuuteen (Solakivi ym. 2023, 6–7). Siksi vastuullisuus ei ole enää irrallinen lisäarvo vaan keskeinen osa logistiikan kilpailukykyä ja riskienhallintaa (Solakivi ym. 2023, 46).

Kansainvälinen kauppa siirtyy kohti vaihetta, jossa ympäristövastuu, toimitusketjujen läpinäkyvyys ja resurssitehokkuus muodostavat kilpailukykyisen kokonaisuuden. Logistiikkaselvityksen mukaan suomalaisyritykset tunnistavat, että logistiikan vastuullisuus on sekä kasvava regulaatiovaatimus että kilpailutekijä (Solakivi ym. 2023, 22).

Järvi, H., Poikolainen, T. 2025. Kohti vastuullisraportointia logistiikka-alalla Teoksessa Altarriba, E. & Henttu, V. (toim.) Sähköistymistä, datanhallintaa ja testattuja menetelmiä. Logistiikan ja merenkulun tutkimus- ja kehitystoinnin syyskatsaus 2025. Kotka: Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu, 105–113. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-344-639-7>

Tutkimuksissa on kuitenkin havaittu, että yritysten päätöksenteossa taoudelliset tekijät painavat yhä enemmän kuin ympäristönäkökulmat. Esimerkiksi Suomessa 64 prosenttia yrityksistä painottaa ensisijaisesti kustannuksia, kun taas ympäristöarvot huomioidaan vähiten kyvyn ollessa 14 prosenttia (Pöllänen 2021, 89). Maailmalla tilanne on puolestaan se, että ympäristöasioihin on enemmän panostettu raportointitasolla, mutta sosiaalinen vastuu on jäänyt vähemmälle (Lambrechts ym. 2019, 3). Tämä kertoo siitä, että kestävyys ei ole vielä täysin sisällynyt yritysten strategiaan prioriteetteihin.

Myös pienillä ja keskisuurilla vientiyrityksillä on kuitenkin mahdollisuus vaikuttaa. Pienetkin teot voivat olla merkittäviä, ja esimerkiksi pakkausmateriaalien uudelleenkäyttöjärjestelmien kehittäminen ja yhteistyön keskittäminen vastuullisiin toimijoihin on todettu keinoiksi, joilla voidaan vähentää ympäristövaikutuksia ja samalla parantaa tehokkuutta (Shamsuzzoha ym. 2020; University of Vaasa & VTT 2023). Esimerkiksi kuljetusten keskittäminen toimijalle, joka käyttää vähäpäästöistä kalustoa ja raportoi avoimesti ympäristövaikutuksistaan, voi pienentää päästöjä ja lisätä toimitusketjun läpinäkyvyyttä. Vastuullisuus voidaan nähdä myös erottautumistekijänä, sillä pk-yritykset voivat profiloitua markkinoilla toimijoina, jotka panostavat kestäviin ratkaisuihin koko logistiikkaketjussa.

Sosiaalinen vastuu: Reilut pelisäännöt koko ketjussa

Sosiaalinen vastuu käsittää organisaation eettisen vastuun, ja se varmistaa, että sen toiminta ja päätökset edistävät työntekijöiden, yhteisöjen ja yhteiskunnan hyvinvointia sekä minimoivat niihin kohdistuvat haitalliset vaikutukset. Logistiikka-alalla sosiaalinen vastuu kytkeytyy erityisesti työntekijöiden oikeuksiin, työolosuhteisiin ja ihmisoikeuksien kunnioittamiseen koko toimitusketjussa (Lambrechts ym. 2020, 2). Käytännön tasolla tämä tarkoittaa esimerkiksi kuljettajien ja varastotyöntekijöiden reiluja työehtoja, turvallisia työympäristöjä sekä työaika- ja lepoaikasääntösten noudattamista.

Toimitusketjuun liittyy kuitenkin merkittäviä riskejä epäeettisistä työoloista ja jopa pakkotyöstä, minkä vuoksi yrityksiltä odotetaan toimia koko ketjun läpinäkyvyyden ja eettisyyden varmistamiseksi (Flynn 2020, 2). Tämä edellyttää myös logistiikkakumppaneiden arvioimista vastuullisuuskriteerein, esimerkiksi auditointien, sopimuslausekkeiden ja due diligence -prosessien avulla (Flynn 2020, 8). Lisäksi verkostoyhteistyö sekä

osallistuminen kansainvälisiin vastuullisuusaloitteisiin, kuten UN Global Compactiin, auttavat yrityksiä yhtenäistämään toimintaperiaatteitaan ja osoittavat sitoutumista vastuullisuuteen koko arvoketjussa (Flynn 2020, 14).

Sosiaalisen vastuun omaksumista ohjaavat vahvasti sijoittajien ja asiakkaiden odotukset, sillä sidosryhmät edellyttävät konkreettisia toimia ihmisoikeuksien ja reilujen työolojen turvaamiseksi. Vaikka sosiaalinen vastuu ei välittömästi lisää taloudellista suorituskykyä, se vahvistaa mainetta ja luottamusta, mikä on keskeinen kilpailukykyä tukeva tekijä kansainvälisessä toimintaympäristössä (Yoo 2025, 2). Sosiaalisen vastuuraportoinnin keskeinen hyöty onkin sidosryhmäsuhteiden vahvistaminen: avoin raportointi lisää luottamusta asiakkaiden, sijoittajien ja työntekijöiden keskuudessa sekä toimii kilpailuetuna erityisesti markkinoilla, joissa vastuullisuusvaatimukset ovat tiukentuneet (Yoo 2025, 9). Lisäksi raportointi tukee riskienhallintaa esimerkiksi alihankintaketjujen epäeettisten työolojen tunnistamisessa ja ehkäisemisessä (Flynn 2020, 14).

Taloudellinen vastuu: Kestävä myös liiketoiminnallisesti

Taloudellinen vastuu on olennainen osa kestävää logistiikkaa, sillä vastuullisuus ei tarkoita pelkkiä kuluja ilman hyötyä, vaan se voi vahvistaa liiketoiminnan tehokkuutta ja kilpailukykyä. Jayarathna ym. (2022, 327) osoittavat, että kestävien logistiikkaratkaisujen avulla voidaan paitsi vähentää ympäristökuormitusta myös saavuttaa suoria operatiivisia hyötyjä, kuten toimitusvarmuuden parantumista ja hävikin vähenemistä. Nämä tekijät kytkeytyvät suoraan taloudelliseen suorituskykyyn ja tukevat liiketoiminnan kannattavuutta pitkällä aikavälillä. Lisäksi vastuullisuuteen panostaminen rakentaa luotettavaa brändikuvaa, mikä lisää asiakkaiden luottamusta ja parantaa yrityksen mainetta markkinoilla. Tämä on erityisen merkittävää, sillä vastuullisuus nousee yhä useammin asiakkaiden ja yhteistyökumppaneiden ostopäätösten ja sopimusten solmimisen keskeiseksi kriteeriksi (Yoo 2025, 9; Lambrechts ym. 2019, 3).

Flynnin (2020, 8) mukaan vastuullisuuteen panostaminen vähentää myös toimitusketjuihin liittyviä riskejä, kuten epäeettisten työolojen tai toimituskosten mahdollisuutta, mikä puolestaan turvaa liiketoiminnan jatkuvuutta ja lisää kilpailukykyä globaalissa arvoketjussa. Taloudellinen vastuu logistiikassa rakentuu näin ollen kahdesta toisiaan tukevasta näkökulmasta: operatiivisten hyötyjen saavuttamisesta ja maineenhal-

linnasta. Yhdessä ne tekevät vastuullisuudesta keskeisen strategisen tekijän, joka tukee yritysten kestävästä vientitoimintaa ja avaa mahdollisuuksia uusille markkinoille.

Ympäristövastuu

Ympäristövastuu logistiikassa viittaa yrityksen vastuuseen vähentää toimintansa haitallisia vaikutuksia ympäristöön ja tukea luonnonvarojen kestävästä käyttöä. Logistiikka-ala on voimakkaasti sidoksissa ympäristöön, sillä kuljetustoiminnot ovat merkittävä kasvihuonekaasupäästöjen, energiankulutuksen ja jätteiden lähde (Lambrechts ym. 2019, 11). Vastuullisuusraportoinnissa keskeisiä ympäristöindikaattoreita ovat muun muassa päästöt, energiankulutus, jätteiden käsittely, vedenkulutus ja biodiversiteetin huomioiminen (Jayarathna ym. 2022, 328). Raportointi on tärkeää, koska sidosryhmät, kuten asiakkaat, sijoittajat ja viranomaiset, odottavat yrityksiltä konkreettisia toimia ympäristövaikutusten hallitsemiseksi. Lisäksi raportoinnin avulla yritys voi viestiä energiatehokkuustoimistaan, jotka usein tuovat myös kustannussäästöjä ja vahvistavat brändikuvaa vastuullisena toimijana. Lambrechtsin ym. (2019, 3) mukaan ympäristövastuu on yksi logistiikkayritysten raportoinnin keskeisimmistä osa-alueista, mutta raportointikäytännöissä on yhä epä johdonmukaisuutta, mikä voi heikentää uskottavuutta. Läpinäkyvä ja johdonmukainen raportointi ympäristövaikutuksista on siten välttämätöntä, jotta yritys voi osoittaa sitoutumisensa kestävyteen, säilyttää legitimitteettinsä ja vastata kasvaviin markkina- ja sääntelypaineisiin.

Miten lähteä käynnistämään vastuullisuustyötä pk-yrityksessä?

Pk-yrityksen vastuullisuustyön käynnistäminen lähtee liikkeelle toimitusketjun kokonaisvaltaisesta arvioinnista. On olennaista tunnistaa keskeiset päästölähteet, keskeiset yhteistyökumppanit sekä alueet, joissa piilee suurin kehittämispotentiaali. Seuraavassa on lyhyesti kuvattu viisi vaihetta, joiden avulla pk-yritys voi lähteä käynnistämään omaa vastuullisuustyötä ja -raportointia omiin resursseihin suhteutettuna. Tärkeintä on luoda kokonaiskuva ja rakentaa perusta, jota voidaan kehittää systemaattisesti ja mitattavasti.

1. Nykytilan kartoitus

Ensimmäinen vaihe on selvittää yrityksen ja sen toimitusketjun nykyinen vastuullisuustaso. Tämä tarkoittaa keskeisten ympäristövaikutusten, kuten kuljetusten, energiankäytön ja jätteiden, kartoittamista sekä sosiaalisen vastuun riskien, kuten työolosuhteiden ja eettisten toimintatapojen, arviointia.

Lisäksi kartoituksessa on tärkeää huomioida myös taloudellinen vastuu eli se, miten resurssien käyttö, hävikki, toimitusvarmuus ja energiatehokkuus vaikuttavat liiketoiminnan kannattavuuteen ja kilpailukykyyn (Jayaratha ym. 2022 327). Aiempi tutkimus osoittaa, että suuri osa logistiikka-alan yritysten päästöistä syntyy usein ulkoistetuissa kuljetuspalveluissa, ei yrityksen omassa toiminnassa (Liimatainen, Kallionpää, Pöllänen & Nykänen 2019). Näiden tunnistaminen antaa selkeän lähtötason, jonka pohjalta voidaan päättää, mihin vastuullisuustoimiin on tarpeen keskittyä ensin (Solakivi ym. 2023, 18–19).

2. Päästölaskenta

Kun suurimmat päästölähteet on tunnistettu, kannattaa tehdä perustason päästölaskenta. Scope 1 sisältää yrityksen omien tai sen kontrolloimien lähteiden suorat päästöt, kuten polttoaineiden polton, prosessipäästöt ja fugitiiviset päästöt (GHG Protocol 2004, 25–26). Scope 2 kattaa ostetun sähkön, lämmön ja muun energian tuotannosta aiheutuvat epäsuorat päästöt, jotka syntyvät energiantuottajan laitoksissa (GHG Protocol 2004, 27). Scope 3 puolestaan käsittää muut arvoketjun epäsuorat päästöt, kuten hankittujen materiaalien ja palvelujen tuotannon, logistiikan, liikematkustuksen, jätteenkäsittelyn sekä myytyjen tuotteiden käytön ja elinkaaren (GHG Protocol 2004, 28–30). Tämä luokittelu muodostaa kokonaisvaltaisen viitekehysten, joka mahdollistaa yrityksen ilmastovaikutusten läpinäkyvän, kattavan ja vertailukelpoisen arvioinnin sekä tukee strategista päästövähennystyötä.

Päästölaskenta voidaan aloittaa kevyesti käytettävissä olevan datan pohjalta ja täydentää sitä vähitellen tarkemmilla mittauksilla. Tällainen vaiheittainen lähestymistapa on todettu toimivaksi erityisesti pk-yrityksissä (Liimatainen, Nykänen & Mäkelä 2021). Laskenta tarjoaa mitattavan perustan tavoitteiden asettamiselle ja kehityksen seurannalle (Greenhouse Gas Protocol; Solakivi ym. 2023, 27). Samalla se kytkeytyy myös taloudelliseen vastuuseen, sillä energiatehokkuuden ja kuljetusten optimoinnin avulla voidaan vähentää kustannuksia (Jayaratha ym. 2022,

328). Lisäksi raportoinnin laajentaminen työolosuhteiden ja henkilöstön hyvinvoinnin kaltaisiin sosiaalisiin mittareihin auttaa muodostamaan kokonaiskuvan vastuullisuuden eri ulottuvuuksista (Yoo 2025, 9).

3. Tavoitteiden asettaminen ja toimenpiteet

Kun lähtötaso ja päästöt on selvitetty, voidaan määrittää selkeät kehitystavoitteet ja suunnitella toimenpiteet niiden saavuttamiseksi. Tavoitteet voivat koskea esimerkiksi päästöjen vähentämistä, pakkausten keventämistä, kierrätettävien materiaalien käyttöä tai henkilöstön hyvinvoinnin parantamista, joka liittyy ympäristövastuuseen. Samanaikaisesti voidaan asettaa tavoitteita sosiaalisen vastuun vahvistamiseksi, kuten henkilöstön hyvinvoinnin parantamiseksi, työturvallisuuden kehittämiseksi ja monimuotoisuuden tukemiseksi. (Lambrechts ym. 2019, 11.)

Taloudellisen vastuun näkökulmasta tavoitteet voivat liittyä toimitusvarmuuden lisäämiseen, hävikin vähentämiseen ja asiakastyytyväisyyden parantamiseen, jotka kaikki tukevat liiketoiminnan kestävää kasvua (Yoo 2025, 9). On suositeltavaa aloittaa pienistä, nopeasti toteutettavista toimituksista, joilla saavutetaan näkyviä tuloksia ja jotka sitouttavat henkilöstöä mukaan muutokseen (Chen, Song & Li 2023). Näin vastuullisuustyö vaikiintuu osaksi yrityksen arkea.

4. Kumppaneiden sitouttaminen

Vastuullisuustyön onnistuminen edellyttää myös yhteistyökumppaneiden mukaan ottamista. Yrityksen on hyvä asettaa kumppaneilleen vastuullisuuskriteerit, kuten ympäristösertifikaatit, eettiset toimintaperiaatteet ja läpinäkyvä raportointi, sekä viestiä omista tavoitteistaan avoimesti (Flynn 2020, 8). Ympäristövastuun näkökulmasta tämä tarkoittaa, että kumppaneilta edellytetään esimerkiksi päästöjen vähentämistä ja energiatehokkuutta (Jayarathna ym. 2022, 328). Sosiaalisen vastuun osalta kumppaneilta voidaan vaatia työehtojen reiluuutta, työturvallisuutta ja ihmisoikeuksien kunnioittamista. Taloudellisen vastuun kannalta vastuulliset kumppanit pienentävät toimituskatkosten riskiä, parantavat koko arvoketjun tehokkuutta ja vahvistavat yrityksen kilpailuasemaa. (Yoo 2025, 9.)

Kumppanien sitouttaminen lisää koko arvoketjun vastuullisuutta ja vähentää maine- ja toimitusriskejä. Tutkimusten mukaan vastuulliset logistiikkapalveluntarjoajat voivat vaikuttaa merkittävästi koko toimitusketjun kestävyteen (Su, Wang & Zhang 2022).

5. Seuranta ja raportointi

Vastuullisuustyötä tulee seurata säännöllisesti, jotta voidaan arvioida toimenpiteiden vaikutuksia ja tehdä tarvittavia korjauksia. Kerättyä tietoa voidaan hyödyntää vastuullisuusraportoinnissa, joka tekee työn näkyväksi ja auttaa tunnistamaan uusia kehityskohteita. Ympäristövastuun osalta tämä tarkoittaa esimerkiksi päästökehityksen ja energiatehokkuuden seurantaa (Lambrechts ym. 2019, 3). Sosiaalisen vastuun osalta voidaan raportoida työtapaturmien määristä, henkilöstön koulutuksesta tai työhyvinvoinnin mittareista (Yoo 2025, 9). Taloudellisen vastuun näkökulmasta raportointi voi sisältää tietoa kustannussäästöistä, toimitusvarmuudesta tai asiakastyytyväisyydestä, jotka kaikki lisäävät yrityksen uskottavuutta sidosryhmien silmissä.

Asiakkaiden ja tilaajien odotusten arvioidaan kasvavan nopeasti, joten päästöraportointiin ja vastuullisuustiedon jakamiseen kannattaa varautua ennakoivasti, vaikka se ei vielä olisi pk-yrityksille lakisääteistä (SKAL 2024). Alkuvaiheessa raportointi voi olla kevyttä, mutta se luo valmiuksia tulevaa sääntelyä varten (Solakivi ym. 2023, 33).

Johtopäätökset

Vastuullisuustyön aloittaminen pk-yrityksessä ei vaadi täydellisiä ratkaisuja heti, vaan tärkeintä on lähteä liikkeelle ja rakentaa perusta, jota voidaan kehittää johdonmukaisesti. Jo pienet teot, kuten päästölaskennan käynnistäminen tai vastuullisuuskriteerien sisällyttäminen kumppanivalintoihin, auttavat suuntaamaan toimintaa kohti kestävämpää logistiikkaa.

Vastuullisuusraportointi tekee työstä näkyvää ja lisää sidosryhmien luottamusta. Se valmistaa yritystä myös tuleviin sääntelyvaatimuksiin ja voi avata ovia markkinoille, joilla vastuullisuus on keskeinen kilpailutekijä.

Ennen kaikkea vastuullinen logistiikka on tapa turvata yrityksen jatkuvuus muuttuvassa toimintaympäristössä. Se on strateginen mahdollisuus vahvistaa liiketoimintaa, rakentaa luottamusta ja varmistaa, että yritys säilyttää kilpailukykynsä myös tulevaisuudessa.

LÄHTEET

Chen, Y., Song, H. & Li, J. 2023. Corporate social responsibility and supply chain collaboration in the logistics industry. *Sustainability* 15, 9613.

Flynn, A. 2020. Determinants of corporate compliance with modern slavery reporting. *Supply Chain Management: An International Journal* 25, 1–16.

Greenhouse Gas Protocol 2004. Corporate Accounting and Reporting Standard: Revised Edition. World Resources Institute & World Business Council for Sustainable Development. Saatavilla: <https://ghgprotocol.org/sites/default/files/standards/ghg-protocol-revised.pdf> [Viitattu 11.9.2025].

Jayarathna, C., Agdas, D., Dawes, L. & Miska, M. 2022. *European Business Review*, 34, 321–343.

Lambrechts, W., Son-Turan, S., Reis, L. & Semeijn J. 2019. Lean, Green and Clean? Sustainability Reporting in the Logistics Sector. *Logistics* 3, 1–23.

Liimatainen, H., Kallionpää, E., Pöllänen, M. & Nykänen, L. 2019. Decarbonizing urban freight transport – A case study of Finland. *Journal of Cleaner Production*, 235, 1173–1183.

Liimatainen, H., Nykänen, L. & Mäkelä, K. 2021. Towards carbon neutral road freight transport – A national level roadmap. *Sustainability* 13, 4520.

Shamsuzzoha, A., Saad, M., Helo, P. & Toshev, R. 2020. Data-driven sustainable supply chain through centralized logistics network: Case study in a Finnish pharmaceutical distributor company. *Sustainable Futures*, 2, 100026. Saatavilla: <https://doi.org/10.1016/j.sftr.2020.100026> [Viitattu 19.9.2025]

SKAL 2024. SKALin neuvonantajapaneeli: Päästöseurantaan ja raportointiin kannattaa varautua proaktiivisesti. Saatavilla: <https://skal.fi/skalin-neuvonantajapaneeli-paastoseurantaan-ja-raportointiin-kannattaa-varautua-proaktiivisesti/> [Viitattu 11.9.2025].

Solakivi, T., Ojala, L., Laari, S., Töyli, J., Toivonen, N. & Metsäaho, V. 2023. Logistiikkaselvitys 2023. Turun kauppakorkeakoulu. Saatavilla: https://blogit.utu.fi/logistiikkaselvitys/wp-content/uploads/sites/92/2023/12/Logistiikkaselvitys_2023_TuKKK_E-5_2023_FINAL.pdf [Viitattu 9.9.2025].

Su, Y., Wang, Z. & Zhang, L. 2022. Sustainable logistics service providers and supply chain sustainability: Evidence from developing economies. *Frontiers in Environmental Science* 10, 976211.

University of Vaasa & VTT 2023. Ambitious partnership to build reusable packaging systems. Uutinen 6.10.2023. Saatavilla: <https://www.uwasa.fi/en/newshub/news/university-vaasa-and-vtt-lead-ambitious-partnership-build-reusable-packaging-systems> [Viitattu 19.9.2025]

Yoo, B. 2025. Exploring stakeholder and organizational influences on ESG management in the Logistics Sector. *Sustainability* 17, 1–23.